

УДК 338.43

Кутах К.М. старший викладач кафедри економіки
Сумського національного аграрного університету

Аналіз стану галузі молочного виробництва фермерського господарства

Молочне скотарство – провідна галузь тваринництва України, її головним завданням є забезпечення населення молоком та молочними продуктами.

В останні роки внаслідок об'єктивних і суб'єктивних причин молочне скотарство держави зазнало істотних негативних змін, що зумовило проблеми з забезпеченням населення молоком та продуктами його переробки, зменшенням надходження коштів від реалізації продукції, збільшенням безробіття мешканців сільської місцевості..

Для більш детального аналізу стану молочної галузі розглянемо його на прикладі СФГ «Урожай», що знаходиться на Сумщині в селі Андріяшівка Роменського району.

Загальна земельна площа господарства - 9730 га. На підприємстві працює 260 осіб, серед них 150 осіб – зайнято в рослинництві, та 110 осіб – зайнято в тваринництві. Господарство має основних фондів на суму 84289 тис. грн. Товарна продукція господарства за останні 4 роки зросла з 62881,1 тис. грн. в 2013 році до 141187,2 тис. грн. в 2016 році (в 2,2 рази). Продукція тваринництва при цьому збільшилась з 15101,1 тис. грн. в 2013 році до 26373,5 тис. грн.. в 2016 році. Основною продукцією тваринництва було молоко. Його виробництво в 2015 році принесло виручку від реалізації в сумі 22840 тис. грн.

Валовий прибуток господарства за 2013-2016 роки зріс в 3,4 раз, чистий прибуток – в 3,3 раз. Про підвищення ефективності СФГ «Урожай» свідчить зростання рівня рентабельності виробництва з 30,2% в 2013 році до 66,6% в 2016 році.

В даний час молочне скотарство – один із перспективних напрямів сільськогосподарського виробництва підприємства, це є нетиповим, тому що в Україні зменшується поголів'я худоби .

Проаналізувавши динаміку та структуру стада в СФГ «Урожай» можна сказати, що частка корів у стаді становить 38-41 %, це є недостатнім для обґрунтованого процесу відтворення поголів'я молочного скотарства. У господарствах молочного напрямку продуктивності в стаді має бути не менше 60 % корів.

Одним із видів продукції, яку дає галузь молочного скотарства в СФГ «Урожай» є приріст живої ваги. Продукція вирощування великої рогатої худоби формується в окремих віково-статевих групах, таких як приплід-телята віком 0-2 місяці, телички і бички віком до 1 року, молодняк (бички) на відгодівлі, а також доросла худоба, яка переведена із основного стада на відгодівлю і подальшу реалізацію.

В господарстві є позитивні тенденції в зміні показників вирощування великої рогатої худоби в живій масі. В 2016 році в порівнянні з 2014 роком отримано на 376,12 ц більше приросту в цілому по галузі скотарства (23,0 %).

Питома вага одержаного приросту від вирощування, відгодівлі та нагулу худоби від загальної маси складає левову долю (від 86,0 до 88,3 %). В галузі молочного скотарства є резерви підвищення молочної продуктивності, так як віддача від кормо-дня в частині відгодівлі вища ніж в частині відтворення.

На думку науковців інтенсивне ведення скотарства дає можливість забезпечити потреби ферми в тваринах, придатних для експлуатації в сучасних умовах. Такі тварини повинні мати високий надій 5000-7000 кг молока при стандартному вмісті в ньому жиру і білка, а середньодобові привіси не нижче 600 грам. Отже резерви м'ясної продукції в наявності.

Валовий привіс залежить від кількості кормо-днів утримання тварин в господарстві, і від середньодобового привісу. Для визначення впливу вищезазначених показників на результативність, проведений факторний

аналіз за методом різниць. Результатом якого є розкладання приросту результативного показника, обумовленого спільним впливом чи зміною факторних ознак, на суму часткових приростів результативного показника, які обумовлені зміною тільки одного фактора. Щодо нашого фермерського господарства результати розрахунків показують, що збільшення валового привісу тварин за період дослідження на 369,12 ц і звітному році в порівнянні базовим відбулося в першу чергу за рахунок збільшення кормо- днів їх утримання (на 233,12) і за рахунок збільшення середньодобових привісів на 65 г валовий привіс збільшився на 136,5 ц. (таблиця 1).

Таблиця 1

Розрахунок впливу факторів на валовий приріст від вирощування та відгодівлі худоби в 2016 році в порівняно з 2014 роком

Вид продукції	Кількість кормо-днів		Приріст за 1 кормо-день, г		Валовий приріст, ц		Розрахунковий валовий приріст	Відхилення валового приросту в 2016 від 2014 р., ±		
	2014	2016	2014	2016	2014	2016		Всього, ц	в т.ч. за рахунок зміни кількості кормо-днів	в т.ч. за рахунок зміни продуктивності
Привіс ВРХ	32491 4	356446	432,9	498,30	1406,5 5	1776,1 7	1543,05	+369,62	+233,12	+136,50

Одночасно існує питання, яке необхідно з'ясувати при проведенні дослідження: дотримання нормативних термінів утримання тварин на відгодівлі. Чи варто збільшувати кількість кормо-днів при незначному збільшенні валового привісу і суттєвому збільшенні вартості 1 кормо-дня з 6,68 грн. до 15,34 грн., тобто на 131,0 %.

Молоко є основним видом продукції галузі молочного скотарства. Економіка молока залежить від трьох складових – кількості виробленого і реалізованого молока; понесених витрат на його виробництво та середньореалізаційної ціни.

Обсяги виробництва молока можна наростити двома шляхами: збільшенням кількості дійних корів або підвищенням молочної продуктивності наявного стада. Рішення про збільшення поголів'я за досліджуваний період фермером не приймалось, а тому розширення виробництва в галузі можна планувати лише за рахунок підвищення молочної продуктивності.

Таблиця 2

Динаміка виробництва молока в СФГ «Урожай»
Роменського району Сумської області

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2016р. від 2014р., ±	
				одиниць	%
Середньорічне поголів'я корів	612	612	612	-	-
Валовий надій, ц	42254	45578	43068	+814	+1,4
Середньорічна продуктивність 1 голови	6904,2	7447,4	7037,3	+133,1	+1,9

Дані таблиці показують, що валовий надій при постійному поголів'ї корів збільшився за останні три роки на 814 ц або 1,9 %, тобто практично не змінився, на цей же відсоток збільшилась і середньорічна продуктивність 1 фуражної корови.

В кінці хотілось би зазначити, що ефективність виробництва молока прямо залежить від собівартості продукції, підвищення продуктивності корів, поліпшення якості продукції. Впровадження комплексної системи дій управління галуззю молочного скотарства, реалізація всіх елементів, що входять у склад її функціональних рівнів забезпечать комплексний, системний, стратегічний підхід до управління в умовах ринкової економіки і

маркетингової орієнтації підприємства, будуть сприяти зміцненню конкурентних позицій та отриманню переваг на довгостроковій перспективі.

Література:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В.Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. — К. : ННЦ ІАЕ, 2011. — 1008 с.

2. Кучер Л. Ю. Шляхи підвищення ефективності виробництва молока на інноваційній основі / Л. Ю. Кучер, А. В. Кучер // Економіка АПК. — 2013. — № 3. — С. 70–75.

3. Куян Наталія. Молочний світ України / Наталія Куян // Ефективне тваринництво. — 2011. — №3. — С. 9-12